

джерела ресурсів та середовища життя. Щоб у момент руйнування існуючої цивілізації вже існували осередки нових форм організації життя людей, що не нестимуть екзистенційних загроз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушків Б., Грушко В., Грушко С. Максимізація особистої вигоди як джерело експонентного зростання економіки та причина збільшення загроз. Галицький економічний вісник. 2024. Том 91. № 6. С. 29-39.
2. Мак'явеллі Нікколо. Флорентійські хроніки; Державець / пер. з італ. А, Перепаді. Харків: Фоліо, 2007. 511 с.
3. Медоуз Дон., Рандерс Й., Медоуз Ден. Межі зростання. 30 років потому / пер. з англ. К. Гуменюк, О. Кендзіор. К.: Пабулум. 2018. 464 с.
4. Седлачек Т. Економіка добра і зла / пер. з чес. Т.Окопна. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 520 с.
5. Харарі Ю. Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього / пер. з англ. Я. Лебеденко. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля. 2018. 544 с.

Наталія САРАЙ

*Кандидат економічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
nsaray@ukr.net*

Ростислав СМІРНОВ

*Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
rossmirnov123@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Четвертий рік поспіль в Україні триває війна. Криза, зумовлена воєнними діями, торкнулася усіх сфер суспільного життя, однак вітчизняний бізнес зазнав чи не найбільших випробувань. Незважаючи на складні економічні й політичні умови, підприємці швидко адаптувалися до нових реалій та продовжують працювати, відновлюючи українську економіку. Саме завдяки функціонуванню суб'єктів бізнесу поповнюється державний бюджет податковими надходженнями, створюються робочі місця, здійснюється виробництво, задовольняються потреби споживачів товарами та послугами. Нині представники вітчизняного бізнесу стоять на захисті економічної безпеки нашої держави, тому нагальною проблемою для уряду є формування сприятливого

середовища для стимулювання та провадження бізнесової діяльності будь-яких організаційно-правових форм.

Як відомо, фінансово стабільним та успішним є те підприємство, котре володіє конкурентними перевагами та дбає про активний попит на продукцію та послуги. Ми погоджуємося з думкою вчених М.В. Мальчик та В.В. Василіва, що формування конкурентних переваг є динамічним процесом, який передбачає створення або коригування унікальної цінності [2, с. 81]. Ця цінність не лише має бути відмінною від аналогів конкурентів, але й повинна задовольняти запити покупців та бути складною для наслідування. Варто акцентувати увагу на комплексному характері створення конкурентних переваг, адже в умовах гострої конкурентної боротьби на ринку суб'єкти бізнесу мають упроваджувати цілий спектр заходів задля підвищення власної конкурентоспроможності, як-от: інновації у виробничі процеси, якість продукції та послуг, удосконалення управлінських процесів, мотивація персоналу, розвиток бренду, цінова політика тощо.

Вважаємо цілком аргументованим твердження науковців В.О. Чегорки та О.Є. Гордійчука, що конкурентні переваги зорієнтовані не лише на короткотермінову перспективу, а покликані забезпечити фірмі досягнення ринкового успіху в довготерміновому періоді [4, с. 98]. З огляду на це доцільно оцінювати ймовірність забезпечення переваг над конкурентами в усіх сферах функціонування підприємства (табл. 1).

Варто зауважити, що досягнення конкурентних переваг та забезпечення конкурентоспроможності бізнесу в сучасний період ускладнене через російську агресію та воєнні дії. Адже робота в умовах війни є складною та виснажливою. Існують проблеми з персоналом – працівники психологічно нестійкі, емоційно неврівноважені через війну, що створює додаткову напругу та провокує виникнення конфліктів. Складна ситуація з енергетичним забезпеченням та можливістю швидкого фінансування бізнесу, відсутнє страхування від ризиків війни. З огляду на зазначені проблеми пріоритетність державного регулювання та підтримки бізнесу в умовах війни зумовлює необхідність вироблення дієвих інструментів [1, с. 43; 3, с. 4].

Підсумовуючи, зауважимо, що стимулювання підприємництва з боку держави покликане спростити адаптацію підприємств до нових умов та забезпечити їх ефективний розвиток й існування в ринковому середовищі. Державна підтримка передбачає регулювання підприємницької діяльності та формування державними структурами певних прямих та опосередкованих інструментів підтримки бізнесу, зокрема, створення стимулів, використання матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, що залучаються для його суб'єктів.

Види конкурентних переваг підприємств

Вид	Характеристика
Ціна товару чи послуги	Досягаються шляхом зниження витрат на виробництво продукції, що дає змогу встановити конкурентоспроможну ціну.
Якість товару чи послуги	Підприємство повинно пропонувати споживачам продукцію чи послуги вищої якості, ніж конкуренти.
Застосування інновацій	Передбачає впровадження інноваційних технологій, процесів або продуктів, що забезпечать для фірми лідерство на ринку
Переваги в технологіях	Досягаються шляхом застосування ефективних технологічних процесів чи виробничих потужностей, які сприяють підвищенню продуктивності
Ділова репутація	Передбачає позитивний імідж серед ділових партнерів та стійку довіру споживачів до бренду фірми.
Логістика	Забезпечується швидкістю та ефективністю надання послуг та доставки продукції споживачам, що надає перевагу в сервісі
Застосування маркетингових інструментів	Передбачають ефективне використання інструментів маркетингу для просування продукції до споживача: реклама, виставки, ярмарки, дегустації тощо.
Персонал	Передбачає залучення висококваліфікованих фахівців та управлінського персоналу для продуктивної роботи та максимальної віддачі.
Географічне розташування	Вигідна локація фірми та її філій сприяє зниженню витрат на логістику та швидкому просуванню продукції до споживача.

Джерело: узагальнено на основі [4, с. 99]

ЛІТЕРАТУРА

1. Красноносова О.М., Харченко Р.В. Інструментарій державної політики у сфері підтримки та стимулювання розвитку малого бізнесу. *Проблеми економіки*. 2020. № 4. С. 42–47.
2. Мальчик М.В., Василів В.В. Сучасні проблеми формування конкурентних переваг вітчизняними промисловими підприємствами. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 81-86. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/ecpros_2024_191_17.pdf
3. Мельник Т.Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка*. 2022. № 2 (100). С. 3-11. URL: https://www.researchgate.net/publication/362673151_Derzavna_pidtrimka_ta_stimuluva_nna_rozvitku_biznesu_v_Ukraini_pid_cas_dii_voennogo_stanu
4. Чегорка В.О., Гордійчук О.Є. Теоретичні аспекти формування конкурентних переваг підприємства. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2024. № 2 (9). С. 95-103. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/319076-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-739351-1-10-20241226.pdf>